

Handelshøyskolen BI

MAN 51591 Anvendt økonomi for ledere - Globale perspektiver

Term paper 60% - W

Predefinert informasjon

Startdato:	03-09-2021 09:00	Termin:	202120
Sluttdato:	06-12-2021 12:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	P		
Flowkode:	202120 21556 IN03 W P		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Julie Iren Hagen

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	AØL Globale perspektiver H2021 Prosjektoppgave 1,2 06.12.2021
Naun på veileder *:	Espen Ekberg og Anders Tveit

Inneholder besvarelsen konfidensielt materiale?:	Nei	Kan besvarelsen offentliggjøres?:	Ja
---	-----	--	----

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	4
Andre medlemmer i gruppen:	Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

**Anvendt økonomi for leder – Globale
perspektiver høst 2021**

PROSJEKTOPPGAVE 06.12.2021

Innholdsfortegnelse

INNHALDSFORTEGNELSE	1
INNLEDNING MAKROØKONOMI 1	3
HOVEDDEL MAKROØKONOMI 1	3
AS-AD MODELLEN	3
NEGATIV ØKONOMISK VEKST I NORGE I 1921	4
ETTERSPØRSELSFAKTORER OG ØKONOMISKE TEORIER I KRISETIDER	6
<i>Klassisk økonomisk teori</i>	6
<i>Keynesiansk teori</i>	6
<i>Konsumtilbøyelighet og forventninger</i>	6
<i>Mundells trilemma</i>	8
KONKLUSJON MAKROØKONOMI 1	8
INNLEDNING MAKROØKONOMI 2	9
HOVEDDEL MAKROØKONOMI 2	9
NORGE UNDER KORONAPANDEMIEN	9
ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	9
INFLASJON	10
PENGEPOLITISKE TILTAK.....	11
ANDRE PENGEPOLITISKE TILTAK OG KVANTITATIVE LETTELSE.....	13
FINANSPOLITISKE TILTAK	14
FORTREGNINGSEFFEKTE.....	15
KONKLUSJON MAKROØKONOMI 2	15
INNLEDNING ØKONOMISK HISTORIE A	17
HOVEDDEL ØKONOMISK HISTORIE A	17
VELSTAND	17
MALTHUSFELLEN (FRAM TIL 1800-TALLET)	17
HANDELSØKONOMIEN (1500-1800 TALLET).....	18
DEN INDUSTRIELLE REVOLUSJONEN (ÅR 1760-1850).....	18
THE GREAT DIVERGENCE OG CATCH UP GROWTH (ÅR 1850-1950).....	18
THE GREAT CONVERGENCE OG BIG PUSH INDUSTRIALIZATION (FRA OG MED ÅR 1950)	18
KONKLUSJON ØKONOMISK HISTORIE A	19
INNLEDNING ØKONOMISK HISTORIE B	19
HOVEDDEL ØKONOMISK HISTORIE B.....	19
FAKTORER FOR Å OPPNÅ ØKONOMISK VEKST OG ØKT VELSTAND.....	19
VELSTANDSUTVIKLINGEN I KINA OG ENGLAND.....	20

<i>Teknologi</i>	20
<i>Globalisering</i>	21
<i>Institusjoner</i>	21
KONKLUSJON ØKONOMISK HISTORIE B	22
INNLEDNING ØKONOMISK HISTORIE C	22
HOVEDDEL ØKONOMISK HISTORIE C	22
HOVEDELEMENTER I GLOBALISERING	22
GLOBALISERINGSBØLGER	23
DRIVERE FOR GLOBALISERING	24
MODERNE GLOBALISERING	24
<i>Politikk og motstand mot globalisering</i>	24
<i>Relasjoner og Regionalisering begrenser globaliseringen</i>	24
<i>Flyten av mennesker begrenset av smittevernrestriksjoner</i>	25
<i>Teknologiutviklingen baner ikke lenger vei for globalisering</i>	25
<i>Den nye globaliseringens innhold</i>	25
<i>Tjenestenes inntog i globaliseringen</i>	26
<i>Informasjonsteknologi som springbrett for ny globalisering</i>	26
<i>Fortsatt behov for samhandling</i>	26
KONKLUSJON ØKONOMISK HISTORIE C	26
LITTERATURLISTE	28

Innledning makroøkonomi 1

I denne oppgaven har jeg valgt å se på år 1921 og hvorfor Norge opplevde negativ økonomisk vekst i denne perioden.

Som en forenkling til virkeligheten brukes modeller til å diskutere mulige årsaker til svingningene i vekst etter første verdenskrig og i mellomkrigstiden i Norge. Aller først vil jeg redegjøre for AS-AD modellen og realligningen som er sentral i denne analysen. I neste del forsøker jeg å se på sammenhengen og ulikhetene i vekst mellom tidligere krisetider og nyere tids kriser, spesielt med tanke på etterspørselsfaktorene. Teksten diskuterer deretter hvilke beslutninger og metoder som ble brukt i 1921, og senere kritikk av disse av kjente økonomer.

Kilder brukt i denne besvarelsen er hovedsakelig forelesninger i faget «Økonomi for Ledere - Globale Perspektiver» høsten 2021 med Anders Tveit, og «The Macroeconomy today» av Schiller & Gebhardt. Helt til slutt konkluderer jeg med en kort oppsummering av funnene.

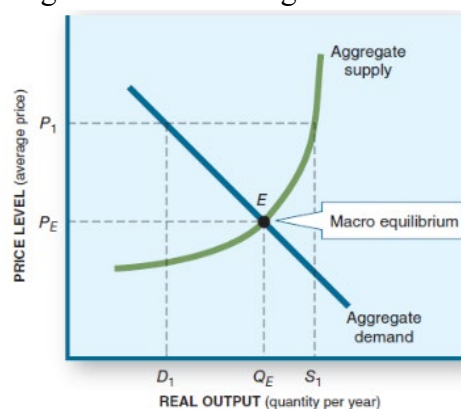
Hoveddel makroøkonomi 1

AS-AD modellen

I økonomien er det nyttig å bruke modeller for å forenkle verden og kunne forklare effekten på hendelser separat. Man tar utgangspunkt i å analysere en hendelse av gangen, og forutsetter alt annet uendret, også kalt *ceteris paribus*. Det finnes eksogene hendelser som ytrer seg i endringen av en del endogene variabler, som BNP, arbeidsledighet, prisnivå, vekst og eksport balansen, og sammenhengen mellom disse kan analyseres via en modell som for eksempel AS-AD modellen.

- AD står for samlet etterspørsel
- AS står for samlet tilbud

I AS-AD modellen sammenligner vi mengde mot pris. Med mengde menes total

Figur 1 AS-AD modellen (Schiller & Gebhardt, 2022)

bruttonasjonalprodukt (BNP), og for å forstå BNP i denne sammenheng kan vi vise til realligningen som beskriver komponentene i BNP:

$$BNP = C + G + I + (X-M)$$

BNP vises som summen av privat konsum (C), det offentliges konsum (G) og bedriftenes investeringer (I) pluss handelsbalansen, som vises gjennom netto eksport (X) og import (M).

AS kurven viser sammenhengen mellom mengde og pris med en stigende kurve. AS kurvens helning er eksponentiell, høyere priser korrelerer ikke konstant med økt mengde, spesielt ikke i høykonjunktur. Dette skyldes blant annet begrensninger på kapasitet i tilbudssiden, som vil drive prisene raskere opp enn mengden. **AD kurven** derimot er fallende, da man antar at lavere pris gir høyere volum, med andre ord en økt etterspørsel. I et balansert marked vil AD kurven og AS kurven møtes og etterspørselen møter tilbudet til gitt pris (P_E) og mengde (Q_E), en likevekt (E). Man bør også markere mengden for den gjennomsnittlige sysselsettingen over tid, (Q_F) som en vertikal linje i AS-AD modellen, denne vil gi indikasjoner på hvor vi er i forhold til ressursutnyttelsen. (Schiller & Gebhardt, 2022).

Negativ økonomisk vekst i Norge i 1921

For nøyaktig hundre år siden opplevde Norge en kraftig negativ økonomisk vekst fra ett år til et annet. Tallene i figur 2 viser en årlig endring på hele 10%.

Bruttonasjonalprodukt (BNP)	BNP, årlig endring	BNP per innbygger	BNP per innbygger, årlig endring
94 810	-9,7	35 538	-10,8

Figur 2 BNP tall hentet fra SSP for år 1921. (SSB, Nasjonalregnskap 1900-1929, 1953)

Årsakene til denne negative økonomiske veksten har åpenbart sammenheng med første verdenskrig, dens påfølgende utfordringer og ustabiliteten dette skapte internasjonalt og dermed også påvirket Norges økonomi.

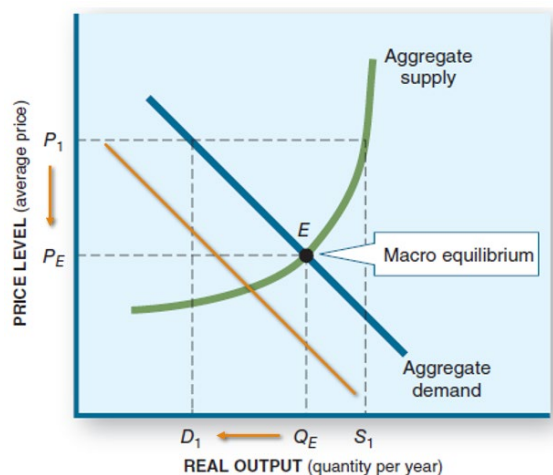
For å analysere om denne nedgangen i økonomien skyldes hovedsakelig endring i etterspørsel eller tilbud, kan vi anvende AS-AD modellen. I tillegg til negativ vekst i BNP, finnes statistikk på at det også var en svak nedgang i pris, vist

	1920	1921	1922	1923
Konsumprisindeks (2015=100)				
Årsgjennomsnitt	5,5	5,1	4,3	4,0

Figur 3 Konsumprisindeks for årene 1920-1923 (SSB, Konsumprisindeksen, 2021)

I AS-AD modellen ser vi av de oransje pilene en reduksjon av både mengde (x-aksen) og pris (y-aksen), som hentyder et skifte av AD kurven til venstre, illustrert ved en ny oransje AD-kurve. Dette tyder på at reduksjon i etterspørselen var årsak til negativ økonomisk vekst i 1921.

gjennom konsumprisindeksen. (SSB, Konsumprisindeksen, 2021)

Figur 4 AS-AD modellen med et skifte i AD kurven til venstre (oransje kurve).

Denne konklusjonen fra AS-AD

modellen støttes av statistikk på økt arbeidsledighet (SSB, Statistisk Årbok 1921, 1921). Storstreiken i 1921, initiert av LO, understreker de vanskelige arbeidsforholdene i perioden, og underbygger vurderingen av at den kraftig reduserte BNP pr innbygger (-10,8%) skyldtes et skift i AD kurven som følge av redusert disponibel inntekt hos befolkningen og i bedrifter i 1921. Konsekvensen av arbeidsledigheten var at C i realligningen ble redusert. I samme periode strammet politikerne inn på statsbudsjettet gjennom finanspolitikken slik at G i realligningen også var med på å redusere BNP.

Men det som er spesielt spennende er å se på hvordan Norge agerte på denne nedgangen i BNP og dette i sammenheng med ulike teorier innenfor makroøkonomien.

Etterspørselsfaktorer og økonomiske teorier i krisetider

Etterspørselsfaktorene var som vi så i realligningen både privat konsum (C) offentlig konsum (G) investeringer (I) og eksport (X).

På 1920-tallet var det arbeidsledigheten en drivende faktor for etterspørselens negative utvikling (Orning, 2021), men flere eksogene variabler kan påvirke etterspørselen: lavere lønninger som gir lavere kjøpekraft, lavere import av prisgunstige varer, innstrammet statsbudsjett, lavere investeringer i bedrifter og lavere forventninger. (Anders Tveit, forelesning Makro 24.11.2021)

Klassisk økonomisk teori

Økonomers tilnærming til typiske trekk ved etterspørselens utvikling er ulik. Klassisk økonomisk teori tilsier at økonomien selv vil korrigere seg ved en endring i etterspørselen. Syklisk ustabilitet vil forekomme, men det er kun midlertidig (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 202). Korrigeringen skjer gjennom automatisk tilpasning av priser, lønninger og renter. Say mente gjennom «Say's law» at arbeidsledighet og overproduksjon forsvinner av seg selv i det lønn og priser justerer seg. (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 160)

Keynesiansk teori

Keynesiansk teori er langt mer pessimistisk til at markedet vil korrigere seg selv. Ikke bare vil økonomien forbli ustabil og ute av balanse, men de negative konsekvensene vil også forsterkes gjennom ringvirkninger. Disse gjør at effekten av den reduserte etterspørselen multipliserer seg gjennom lavere forbruk, som gir lavere lønnsomhet for bedriftene og dermed høyere arbeidsledighet, som igjen gir enda lavere inntekt, og så videre og videre. Schiller illustrerer dette som «the multiplier process» i (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 222).

Konsumtilbøyelighet og forventninger

Konsumtilbøyelighet og forventninger spiller en viktig rolle i Keynesiansk analyse av etterspørselen i krisetider. Privat konsum (C) avhenger av:

$$C = a + b * Y_{disp}$$

Hvor b er marginal konsumtilbøyelighet, målt mellom 0-100%, b lik 75% betyr at kun 75% av disponibel inntekt (Y_{disp}) går til konsum (C). Og a er styrt av forventninger til fremtiden, for eksempel rundt rentenivåer og arbeidsledighet.

Høye forventninger til fremtiden kan øke konsumet (C) uavhengig av faktisk disponibel inntekt (Ydisp). (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 222). Politikere kan dermed finne det nyttig å rose økonomien i håp om at forventningene kan bidra til å holde etterspørselen høy, som president Hoover forsøkte rett i forkant av det store børskraket i 1929 (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 230). Redusert etterspørsel fra privat konsum (C) kan i henhold til nyere økonomisk teori til dels kompenseres med økt offentlig konsum (G) for å stimulere økonomien i krisetider.

Sentralbanksjef Nikolay Ryggs inspirasjon i 1921 var tuftet på klassisk økonomi der markedet vil justeres seg inn og i mellomtiden var innstramminger sentralt for å holde økonomien stabil (Lie, 2015). Mens det i nyere teorier argumenteres at større inngriper gjennom en både ekspansiv finanspolitikk og pengepolitikk er effektive midler for å komme gjennom kriser uten for store økonomisk konsekvenser. Dette støttes også i sentralbank sjef Øystein Olsens tale i 2020: «Skulle vi havne i en situasjon med svært lav rente og utsikter til vedvarende lav ressursutnytting, vil det hos oss være naturlig at finanspolitikken tar et større ansvar. Finanspolitikk virker direkte på samlet etterspørsel i økonomien. Den kan være særlig effektiv når økonomien har havnet i en situasjon med høy ledighet og svært lave renter alene ikke gir tilstrekkelig stimulans» (Norges Bank, Økonomiske perspektiver 2020, 2020).

I dagens Norge kan pengepolitikken brukes til å påvirke BNP, dette gjøres via definerte inflasjonsmål. (Norges Bank, Hva er pengepolitikk, 2020). Deretter kan finanspolitikken brukes utover pengepolitikken ved behov, men dette har generelt en mer langsiktig virkning på etterspørselen. Ved fast valutakurs som for eksempel i Danmark og Frankrike, må pengepolitikken holde styringsrenten på samme nivå som andre land med samme valutakurs. Finanspolitikken må da i større grad brukes for å stabilisere BNP. I 1921 valgte derimot politikerne i stedet stramme inn på statsbudsjettene, som igjen sannsynligvis kan ha gjort krisen enda verre (Lie, 2015). Den norske sosialøkonomen Ragnar Frisch kritiserte tidlig beslutningstakerne for ikke å bruke aktiv konjunkturpolitikk på 1920-tallet som virkemiddel til å øke den totale etterspørselen gjennom offentlig konsum.

Mundells trilemma

Teorien bak trilemmaet er at det er umulig å styre både kapitalflyt, valutakurs og pengepolitikk (styringsrente) samtidig. I praksis må et land velge mellom å styre via pengepolitikk eller via valuta i en verden med fri kapitalflyt land imellom, diskutert på forelesning med Anders Tveit, høst 2021. Pengepolitikken vil ved en fast valutapolicy være bunden til andre lands renter og kan derfor ikke være fri. Hvis et land setter styringsrenten på et annet nivå enn andre land, vil dette påvirke valutakursen mellom landene. Dette skyldes at investeringer i det frie markedet, med fri kapitalflyt, vil finne veien til det landet med lavest rente. Mens sparing foretas i landene med høyest rente. Dette påvirker igjen etterspørselen etter valutaen og dermed valutakursene. Paripolitikken (Thomassen, 2020) ført på 1920-tallet begrenset muligheten for pengepolitikken til å bidra stabiliserende på økonomien i krisetiden Norge var inne i.

Konklusjon makroøkonomi 1

Jeg har sett på den negative økonomiske veksten i Norge i 1921 og via teori som AS-AD modellen og realligningen analysert at arbeidsledigheten var sentral og at det var et skifte i etterspørselen i perioden.

Jeg har deretter gjennomgått ulike økonomiske teorier rundt etterspørselens utvikling i krisetider, og funnet at beslutningstakerne for hundre år siden lente seg på klassisk økonomisk teori. Etterspørselen falt, men konstruktive tiltak argumentert i Keynesiansk og monetaristisk teori ble ikke initiert i perioden.

Det er også sannsynlig at ringvirkninger og lave forventninger var medvirkende årsaker til videre negativ økonomisk vekst i perioden etter 1921.

Innledning makroøkonomi 2

Jeg vil i denne delen analysere de økonomiske virkemidlene tilgjengelig samt se på hvordan virkemidlene ble brukt i forbindelse med koronapandemien, med begrensning til Norge. Jeg ser deretter på ulike effekter tiltakene har på økonomien, og spesielt hvordan det påvirker inflasjonen. Deretter ser jeg også hvordan tiltakene påvirker sammensetningen av BNP ved hjelp av realligningen, og risikoen ved langvarig bruk av ulike økonomiske virkemidler. Det være seg både pengepolitiske og finanspolitiske virkemidler.

Kilder aktivt brukt i besvarelsen er ssb.no, Regjeringen.no og Norges-Bank.no. Samt boken «The macro economy today» av Schiller & Gebhardt, 2022.

Hoveddel makroøkonomi 2

Norge under koronapandemien

Da koronapandemien traff Norge, og det ble tydelig at dette ville føre med seg økonomiske konsekvenser i tillegg til helseutfordringene, var Norge i en særstilling i forhold økonomisk kapabilitet gjennom oljefondet, korrekt omtalt som «Statens pensjonsfond utland». Det var allikevel essensielt å velge de korrekte virkemidlene for ønsket effekt på økonomien.

Økonomiske virkemidler

Økonomiske virkemidler kan grupperes i to hovedgrupper; pengepolitikk og finanspolitikk.

Pengepolitikken i Norge er definert av Norges Bank på følgende måte: «Stortinget og regjeringen har gitt Norges Bank ansvaret for å opprettholde en stabil pengeverdi gjennom lav og stabil inflasjon. Alle tiltakene banken gjør for å bidra til dette er pengepolitikk.» (Norges Bank, Hva er pengepolitikk, 2020)

Finanspolitikken settes av politikerne og omfatter styringen av offentlig konsum og til dels offentlige inntekter. Offentlig konsum inkluderer alle utgiftene på statsbudsjettet, og politikerne står delvis fritt til å fastsette omfanget av offentlig utgifter. (Meinich, 2021)

Regelverk er med på å regulere både finanspolitikken og pengepolitikken i en forsvarlig retning. I Norge er finanspolitikken regulert i handlingsregelen, og pengepolitikken regulert gjennom inflasjonsmålet (ppt. 10, Anders Tveit).

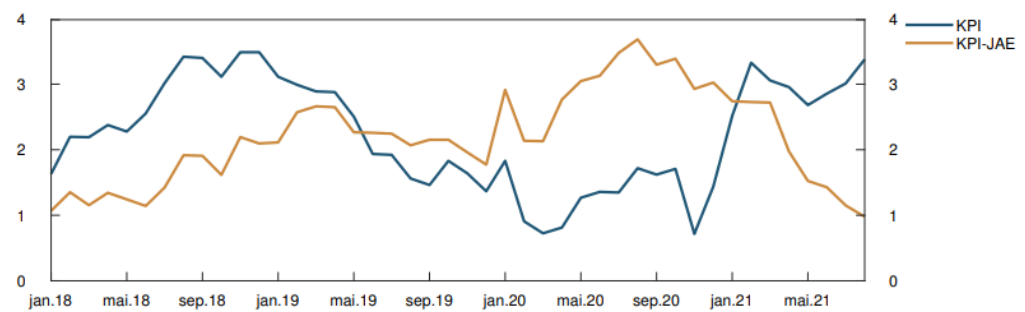
Inflasjon

Inflasjon betyr en gjennomsnittlig økning av priser (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 137). Effekten av inflasjon kan være uforutsigbar, men generelt vil det omdistribuerer inntekten i landet. Mest bekymringsverdig er inflasjonens påvirkning av bedriftenes konkurransekraft internasjonalt. Og for Norge, som er en åpen økonomi med betydelig andel eksport (32% i 2020) i nasjonalregnskapet, er bedriftenes internasjonale konkurransevne spesielt viktig å ivareta.

Inflasjonen i Norge i dag er allerede på et nivå over målet. (4,1 fra september 2020 til september 2021 (SSB, Konsumprisindeksen, 2021). Men går man litt nærmere i detaljene, ser man at prisen på energi drar konsumprisindeksen opp, Schiller nevner «core inflation rate» som en bedre kalkulasjon på å lese trendbildet i prisutviklingen, da denne ekskluderer de svært volatile prisene på energi og mat. (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 146). Dette var også sentralbanksjef Øystein Olsens kommentar til rentemøte i november 2021 på hvorfor ikke styringsrenten økes, på tross av økt økonomisk aktivitet og total konsumprisvekst over 2%. «Prisvekst uten strømpriser er under inflasjonsmålet» (Norges Bank, Rentebeslutning november 2021, 2021). Dette indikerer at Norge styres av en kjerneinflasjon og et balansert framfor et absolutt inflasjonsmål. (ref. forelesning 03.nov.2021, Anders Tveit).

Figur 5 nedenfor viser utviklingen i konsumprisindeksen (KPI) og konsumprisindeksen justert for avgifter og energi (KPI-JAE), og illustrerer ulikheten i utviklingen spesielt fra januar 2020.

Figur E Den underliggende prisveksten har avtatt videre
KPI og KPI-JAE. Tolv måneders vekst. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 5 Konsumprisindeks og konsumprisindeks justert for avgifter og energi, hentet fra pengepolitisk rapport Norges Bank september 2021 (Norges Bank, Pengepolitisk rapport september 2021, 2021)

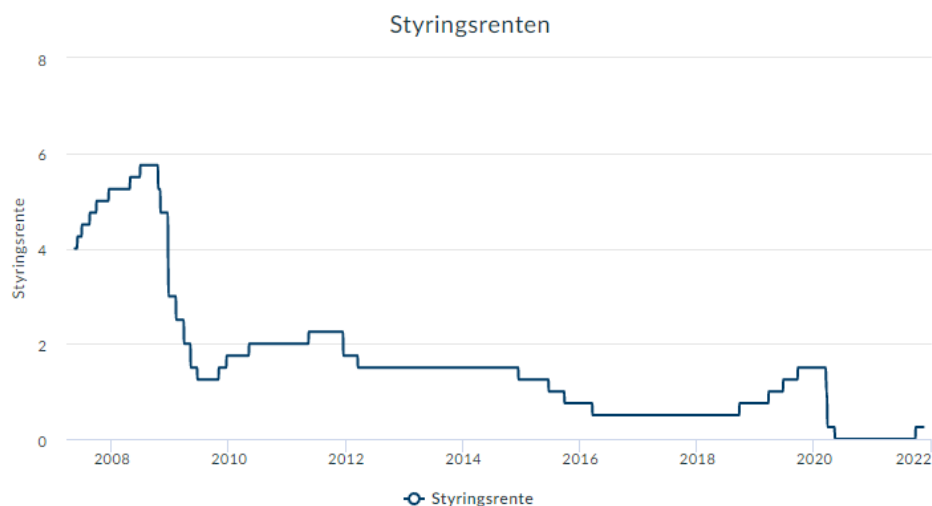
Pengepolitiske tiltak

Som beskrevet i oppgavens del en, er Norge i en situasjon med flytende valutakurs, og har dermed pengepolitiske virkemidler tilgjengelig til stabilisering av økonomien internt i eget land. Dette er tidligere forklart i «Mundells trilemma». Pengepolitikken i Norge styres av et overordnet inflasjonsmål på 2%, og Norges Banks pengepolitiske rapporter beskriver kvartalsvis vurdering av inflasjonssituasjonen i landet og hvilke tiltak og vurderinger som gjøres for å nå inflasjonsmålet.

,

Gjennom pengepolitikken satte Norge raskt inn pengepolitiske tiltak gjennom kvantitative lettelser og styringsrenten. Første tiltak var å redusere styringsrenten, først fra 1,5% til 0,25% i løpet av mars 2020 (17. og 19 mars), deretter ned til 0,00% i mai 2020. (Norges Bank, Styringsrenten, 2021).

Styringsrenten i prosent

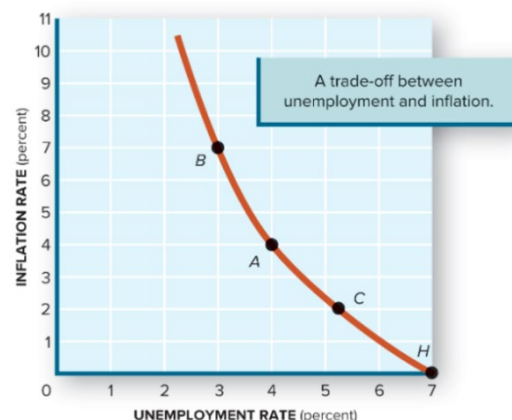

Figur 6 Styringsrenten over tid, fra Norges Bank. (Norges Bank, Styringsrenten, 2021)

Den foreløpige prisveksten er ikke ansett som hovedutfordring fremover. Norges Bank skriver også i perioden at pengepolitikken ikke har tilstrekkelig gjennomslag til å stabilisere økonomien fullt ut i situasjonen vi står i. Bjørnland advarer også at en lav styringsrente i normaltid vil svekke effekten av pengepolitiske virkemidler ved inngangen til en ny nedgangskonjunktur (Bjørnland, 2019).

Norges Bank skriver følgende allerede i mars 2020 rundt inflasjon: «Den underliggende prisveksten er på vei opp. Svekkelsen av kronen kan bidra til at prisveksten i en periode blir høyere enn inflasjonsmålet. Veksten i økonomien har avtatt og utbruddet av koronaviruset og fallet i olje- og gasspriser vil bremse aktiviteten ytterligere. Det er utsikter til at arbeidsledigheten vil øke. Trolig vil også lønnsveksten dempes.» (Norges Bank, Pengepolitisk Rapport mars 2020, 2020). Norges Bank påpeker altså allerede 13.mars 2020 at vi står ovenfor et sannsynlig fall i etterspørselen pga. begrensende smittevernstiltak og høyere arbeidsledighet, og sannsynliggjør ytterligere redusert rentenivå i tiden fremover.

Og siden arbeidsledigheten var en stor bekymring i 2020 er det nyttig å se på Philips kurve over sammenhengen mellom inflasjon og arbeidsledighet. Denne modellen viser et bytteforhold, i alle fall på kort sikt. Kurven viser at høy arbeidsledighet henger sammen med lav inflasjon.

Figur 7 Philips kurve – sammenhengen mellom arbeidsledighet og inflasjon. (Schiller & Gebhardt, 2022)

Dette viser oss at så lenge arbeidsledigheten i Norge er høyere enn ved full sysselsetting, vil ikke den ekspansive pengepolitikken føre til uforholdsmessig høy inflasjon. Dette er gjeldende så lenge Philips-kurven ikke gjør et skifte, noe den kan gjøre på sikt.

Andre pengepolitiske tiltak og kvantitative lettelser

I tillegg til å justere renten, gjorde Norges Bank tiltak for å sikre at lavere styringsrente fikk gjennomslag i markedet, gjennom endring i retningslinjer for sikkerhetstillegg, ekstraordinære F-Lån og midlertidig dollar-likviditetsordning. Norges Banks tredje tiltak for å styrke den norske kronen i mai 2020 var at de foretok ekstraordinære kronekjøp for til sammen 3,5 milliarder kroner i valutamarkedet (Norges Bank, Pengepolitisk oppdatering, 2020). Og statistikk fra ssb viser en økning i pengemengde under koronapandemien. (SSB, Fortsatt sterk pengemengdevekst, 2021).

Kvantitetsteorien hjelper oss til å forstå hvordan pengemengden spiller en rolle for prisnivå og produksjonsvolum – "the equation of exchange" (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 335)

$$\text{endring}M + \text{endring}V = \text{endring}P + \text{endring}Q$$

En økning i penger (M) vil ved uendret omløpshastighet (V) gi enten økte priser (P) eller økt mengde (Q). En for ekspansiv pengepolitikk med stor økning i penger

(M), uten faktisk økning i produsert mengde (Q), vil på lang sikt gi økt inflasjon (P). Norges Banks kvantitative lettelse under koronapandemien er tiltak som ifølge kvantitetsteorien øker risikoen for inflasjon på lang sikt.

Finanspolitiske tiltak

Gjennom finanspolitikken ble det iverksatt omfattende tiltak for å dempe de økonomiske konsekvensene av koronapandemien. Økonomisk støtte til bedrifter for å unngå konkurs kan sees på som tilbudsstimulerende tiltak. Det kan diskuteres om det i praksis også ble gitt støtte til bedrifter som i utgangspunktet ikke var levedyktig (Garelli, 2021). Men finanspolitikk har vanligvis noe forsinkelse fra tiltak til effekt (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 407) og krisens nødvendighet av raskt fungerende tiltak kan ha overstyrt behovet for treffsikkerhet.

Keynesiansk teori lener seg mer på etterspørselssiden (Schiller & Gebhardt, 2022, s. 175) og mener økt etterspørsel er det viktigste for å stimulere en økonomi, og for å unngå langvarig høy arbeidsledighet. Den norske regjering kan sies å støtte seg på denne teorien, da de økte offentlig konsum gjennom statsbudsjettet ved å gå ut over handlingsregelen på 3%, både i 2020 og 2021 (Regjeringen, Hvor mye oljepenger bruker vi?, 2021).

Store kostnader/tiltak ble tatt over statsbudsjettet for å stimulere økonomien gjennom gunstige permitteringsregler og skattelettelse til bedrifter. Regjeringens hovedmål med tiltakene var å opprettholde aktivitet og sysselsetting, samt bedriftenes investeringsevne. Ved at arbeidsløse opprettholdt den disponible inntekten, opprettholdt også etterspørselen seg. Med unntak av lekkasjer til blant annet sparing. Dette løser etterspørselen på kort sikt, men kan også være usunt for økonomien på lang sikt. «Midlertidige krisetiltak kan hindre omstilling og bør avvikles i en oppgangsfase» (Regjeringen, Nasjonalbudsjettet 2022, Meld. St. 1 (2021-2022), 2021). Garelli vektlegger også timing som betydningsfullt i bruken av økonomiske virkemidler i krisetider, spesielt timing for når det er hensiktsmessig å avslutte tiltakene (Garelli, 2021).

Nasjonalbudsjettet for 2022, fremlagt oktober 2021, viser at finanspolitikken intensjon er at pengebruken skal ned på et mer normalt nivå. Og igjen innenfor handlingsregelen. Samtidig er det forutsatt en økning på privat konsum på hele 11,1%, der konsumprisveksten er kun satt til 1,3.

	2020	2020	2021	2022
Konsumprisvekst (KPI)		1,3	2,8	1,3

Figur 8 Forventet konsumprisvekst 2020-2022, (Regjeringen, Nasjonalbudsjettet 2022, Meld. St. 1 (2021-2022), 2021)

Fortregningseffekten

En for ekspansiv finanspolitikk presser opp priser på både varer, tjenester, renter og valuta og går ut over konkurranseevnen til industrien. Dette gir en fortregningseffekt. Effekten på total BNP er liten, men gir større G i forhold til de andre faktorene i BNP (realligningen). Dette skyldes kapasitetsbegrensning i tilbudssiden som gjør det vanskelig å øke produksjonen uten at prisene øker mye. Dette kan også sees av den eksponentielt økende AS kurven i AS-AD modellen forklart ovenfor. Eksempelvis når offentlig sektor har økt på bekostning av privat sektor ser vi denne fortregningseffekten. Av statistikken nedenfor ser vi at en liten nedgang i BNP består av større endringer i både import (M), privat konsum (C) og investeringer (I) som falt betydelig fra 2019 til 2020. Mens offentlig konsum (G) økte i samme periode. (SSB, Nasjonalregnskap 2019-2021, 2021)

Prosentvise volumendringer	2019	2020	sep.21
Bruttonasjonalprodukt	0,7	-0,7	2,2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1,1	-6,6	1,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,3	1,8	-0,1
Bruttoinvestering i fast realkapital	9,5	-5,6	-1,8
Eksport i alt	1,1	-1,2	4,8
Import i alt	5,1	-11,9	0,2

Figur 9 Tabell over prosentvise volumendringer i BNP 2019-2021, (SSB, Nasjonalregnskap 2019-2021, 2021)

Konklusjon makroøkonomi 2

De tilgjengelige virkemidlene gjennom både pengepolitikken og finanspolitikken har vært aktivt brukt gjennom koronapandemien i Norge. Vi ser at inflasjonen allerede er på vei opp, og overgår det overordnede inflasjonsmålet. Samtidig ser det ut til at Norges Bank fortsatt har kontroll på kjerneinflasjonen.

Vedvarende lav styringsrente, og styringsrente lavere enn handelspartnere, kan på lang sikt gi høyere inflasjon enn ønsket i Norge, og dermed svekke konkurranseevnen til norske bedrifter mot utlandet. Vi har også sett at vedvarende høyt forbruk i offentlig konsum kan gå på bekostning av privat sektor gjennom fortregningseffekten.

Hvis Norge ikke evner å redusere tiltakene tidsnok, vil tiltakene føre til uønsket høy inflasjon. Regjeringen understreker selv viktigheten av å stramme inn det offentlige konsumet i tide. Men med fortsatt stor usikkerhet i hvordan koronapandemien utvikler seg og dens påvirkning på økonomien fremover, er det i beste fall kvalifisert gjetning for riktig tidspunkt å avslutte de økonomiske virkemidlene iverksatt under koronapandemien.

Innledning økonomisk historie a

I denne teksten vil jeg beskrive hovedtrekkene i velstandsutviklingen fra tidenes morgen fram til i dag. Først ser jeg kort på hvordan velstand kan måles.

Besvarelsen forklarer deretter kort en teori for lav økonomisk vekst i forkant av 1800-tallet, og beskriver hvordan velstandsutviklingen har skutt fart de siste 200 årene, kronologisk gjennom ulike tidsperioder.

Hovedkilde brukt i besvarelsen er forelesninger av Espen Ekberg i «Anvendt økonomi for leder; globale perspektiver» høsten 2021 og Robert Allens «Global Economic History. A very short introduction».

Hoveddel økonomisk historie a

Velstand

Velstand kan måles på flere måter, både økonomi i form av BNP, levealder, helse, og kjøpekraft er relevante parametere. Allen argumenterer at i nyere tid må også kapital hensyntas (Allen, 2011). Men for å beskrive hovedtrekkene i velferdsutviklingen i en så lang tidsperiode som i denne oppgaven, kan vi forutsette at økonomisk vekst gir et greit bilde på velstandsutviklingen.

Malthusfellen (fram til 1800-tallet)

Fra tidenes morgen og fram til 1800-tallet var det lite varig vekst i verden.

Thomas Malthus beskrev en befolkningsteori, om hvordan befolkningsveksten alltid vil øke eksponentielt og raskere enn veksten på ressurser, som for eksempel matforsyning, og at økonomisk vekst derfor ikke vedvarer (Stoltz, 2018). Denne teorien var basert på noen forutsetninger som var relevante for tiden fram til 1800, men som senere har vist seg å ikke gjelde i fremtiden (Roser, 2020).

1. Landressursene var begrensede
2. Lav innovasjonsgrad
3. Økt velstand gir flere barn

Handelsøkonomien (1500-1800 tallet)

Men på tross av Malthusfellen opplevde flere land endringer allerede på 1500-tallet. Store oppdagelser sjøveien, først ledet an av Spania og Portugal, deretter dominert av England og Nederland, ga bedre tilgang på ressurser og muligheter for handel. Denne perioden betegnes av Allen som «The mercantilist era», og beskrives som starten på en integrert global økonomi. De dominerende landene profiterte ytterligere på denne handelen gjennom kolonisering.

Den industrielle revolusjonen (år 1760-1850)

På starten av 1800-tallet var Nederland en økonomisk stormakt, og Europa var verdens rikeste kontinent (Allen, 2011, s. 3). Mens perioden referert til som handelsøkonomien fortsatt bar preg av tradisjonell produksjon, var slutten av 1700-tallets England i gang med industrialisering. Høye lønninger og billig tilgang til energi fra kull bidro til produksjonseffektivisering gjennom innovasjon og teknologi. Og det er dette som omtales som den industrielle revolusjonen. Velferd målt i BNP pr innbygger økte på tross av høy befolkningsvekst i perioden.

The great divergence og Catch up growth (år 1850-1950)

Flere land fikk raskt tilgang til teknologien utviklet under den industrielle revolusjonen og kopierte industri og produksjonsinnovasjoner. Nord Amerika var blant de som opplevde en såkalt «Catch up growth» som følge av dette. Etter hvert som fordelene fra den industrielle revolusjonen spredde seg til flere land og førte til sterk økonomisk vekst, økte forskjellen i velferd mellom land fra 1800 til 1950. Dette kalles “The great divergence”.

The great convergence og Big push industrialization (fra og med år 1950)

Fra midten av 1900-tallet tar flere land igjen forspranget de industrialiserte landene hadde i økonomisk utvikling og dermed velstand. Flere land særlig i Asia utnytter også fordelene av teknologiutviklingen og blir en del av den globaliserte økonomien. Disse landene lykkes dermed med moderne økonomisk vekst, dette kalles «The Great Convergence». Perioden var også preget av såkalt «Big push industrialization» som er en statlig styrt utvikling, eksempelvis reformen i Kina fra 1978. Denne periodens økonomiske vekst i folkerike land i Asia løftet den totale velferden i verden. Men det afrikanske kontinentet er fortsatt, som det var

på starten av 1800-tallet, det fattigste kontinentet og har foreløpig ikke har blitt med på den økonomiske festen.

Konklusjon økonomisk historie a

Konklusjonen er at det er gjennom de siste tohundreårs enorme økonomiske vekst at velstanden virkelig har tatt store steg. Gjennom en relativt kort periode, sett opp mot menneskenes historie, har vi hatt en vanvittig velstandsutvikling grunnet vedvarende økonomisk vekst de siste to århundrene.

Innledning økonomisk historie b

I denne delen vil jeg redegjøre for flere faktorer som påvirker ulikhetene i velstandsutviklingen mellom land og regioner fra 1800-tallet. Jeg vil deretter sammenligne velstandsutviklingen i Kina og i England med hovedvekt på faktorene institusjoner, globalisering og teknologi.

Besvarelsen lener seg på forelesninger av Espen Ekberg i «Anvendt økonomi for leder; globale perspektiver» høsten 2021 og Robert Allens «Global Economic History. A very short introduction».

Hoveddel økonomisk historie b

Faktorer for å oppnå økonomisk vekst og økt velstand

Nedenfor er en kort oppsummering av sju ulike faktorer som har vært viktige for å oppnå økonomisk vekst og økt velstand fra 1800-tallet til i dag, som alle ble diskutert på forelesning under Anvendt økonomi for ledere – Globale perspektiver, høsten 2021.

1. Geografi – fordeler med kystlinje, naturressurser som kan eksporteres og korte avstander til andre land. Men også ulemper i form av sykdommer i tropiske strøk.
2. Institusjon – fordeler med velfungerende stat, eiendomsrett, likhet for loven, individets frihet, effektiv inndrivning av skatt. Institusjoner med høy tillit og lav korrupsjon inngår også som en fordel.

3. Kultur – fordeler med en god læringskultur, mens religion også påvirket etikk og prioriteringer. Ferdigheter innen lesing, skriving og regning var fordeler ved handel.
4. Teknologi – fordel med teknologiutvikling for mer effektiv ressursutnyttelse, spesielt i konkurranse med andre industrialiserte land.
5. Globalisering – sammenveving av økonomisk aktivitet med andre land påvirket mulighetene til økonomisk vekst. Ga krevende internasjonal konkurranse, men også utvidede markedsmuligheter.
6. Økonomisk politikk – fordel med en politisk strategi for vekst.
Standardmodellen for vekst inkluderer infrastruktur, toll mellom interne stater, toll mot andre stater for å beskytte egen produksjon, fungerende finansvesen og høy utdanning som gir høy humankapital.
7. Demografi – ulike befolkningssammensetninger ga ulike forutsetninger for vekst. Fordel med stor andel av befolkningen inkludert.

Velstandsutviklingen i Kina og England

Faktorene ovenfor kan brukes til å analysere forskjellene mellom utviklingen av velstand i henholdsvis Kina og England fra 1800 tallet fram til i dag. Man kan også forenklet argumentere at England økte sin velstand relativt til andre land, grunnet den industrielle revolusjon. Men da må man også drøfte hvorfor den industrielle revolusjon startet i England og ikke i for eksempel Kina. Jeg har valgt å se nærmere på faktorene Teknologi, Globalisering og Institusjon i sammenligningen av Kina og England, for å undersøke om disse differensierte den økonomiske utviklingen.

Teknologi

Den industrielle revolusjonen løftet England raskt opp på teknologisiden, mens Kina ikke hang med på denne industrialiseringen. Det er flere teorier (Tilfeldig, Incentiv etc.) til at innovasjon var sterkere i England enn andre land, men én viktig faktor som skiller England fra Kina, er kostnaden på arbeidskraft. I England hadde økte lønninger gitt incentiver til å investere i arbeidsbesparende teknologi. På motsatt side var Kina med en omfangsrik og lavtlønnet arbeidsstokk. Dette gjorde Kina til en konkurransedyktig leverandør av ferdigvarer, men samtidig var det også medvirkende årsak til lavere innovasjonsgrad. Det lønte seg ikke å

investere i maskiner og ny teknologi, da det uansett var billigere å ansette flere hender til å gjøre den samme jobben. Kina endte dermed i en såkalt teknologifelle. Kina ble underlegen England når det gjaldt industriell teknologi.

Globalisering

Kina var sammen med India en dominerende produsent av ferdigvarer fram til 1800, der handel gikk over Silkeveien. Mens England var tydeligere til stede i transporten på sjø allerede under handelsøkonomien. Silkeveien ble etter hvert erstattet med sjøveien, som utviklet seg mer effektivt med teknologiske fremskritt i skipsfarten. Seilskip som hadde vært dominerende, ble gradvis erstattet med dampskip. Der første dampskipene hadde kapasitetsbegrensninger grunnet store mengder kull som drivstoff, men etter hvert falt transportkostnadene betydelig. Dette skapte en større internasjonal konkurranse som førte til spesialisering av produksjonene i hvert land, dette skapte 1800-tallets «The great specialisation». England spesialiserte seg på næringer der arbeidskraften var produktiv, mens Kina spesialiserte seg i råvareproduksjon. Allen omtaler Englands dominans som en årsak til deindustrialisering av landene i Asia. (Allen, 2011, s. 2). Det var først fra 1980 at Kina utnyttet industrialiseringen fullt til egen økonomisk vekst, da ble spesialiseringen reversert som følge av økt globalisering.

Institusjoner

Det argumenteres at en velfungerende stat var en viktig faktor for å lykkes med varig vekst og England er ansett som den første og den mest effektive staten på 1800-tallet. Eiendomsrettene i England var velutviklet, men samtidig svake nok til at det ikke hindre utvikling og bygging av fabrikker, jernbane og annen infrastruktur på privat eiendom. Kina jobbet allerede fra 1950 med en plan for vekst gjennom forbedrede institusjoner, men veksten ble dog fortsatt holdt tilbake av dårlige eiendomsretter, svakt rettssystem og et kommunistisk diktatur (Allen, 2011, s. 144). Det var først etter markedsreformen i 1978 at den økonomiske veksten virkelig skjøt fart i Kina, men dette var ifølge Allen fortsatt på tross av svake institusjoner.

Konklusjon økonomisk historie b

Jeg har sett på ulike faktorer som forklarer den økte spredningen i velstand mellom land og regioner fra 1800-tallet. Kina og Englands ulike utvikling i velstand ble deretter sammenlignet ved å se spesielt på faktorene teknologi, globalisering og institusjoner. Der så vi at Kina begrenset sin økonomiske vekst gjennom svake institusjoner, teknologifeller og forsterkende spesialiseringer grunnet globalisering.

Innledning økonomisk historie c

Jeg har valgt å diskutere følgende påstand i oppgaven: «Den økonomiske globaliseringen er over». Innledningsvis gjennomgår jeg hva økonomisk globalisering er og hvordan den historisk har gått i bølger. Dette for å gi en større forståelse av hvordan fremtidig globalisering kan foregå.

Teksten argumenterer deretter både for og imot om globaliseringen er på hell, og ser på muligheten for om globaliseringen tar en annen form enn tidligere med tanke på hvilke elementer som flyter mellom landegrensener og hvor flyten går.

Hovedkilder brukt i besvarelsen er forelesninger av Espen Ekberg i «Anvendt økonomi for leder; globale perspektiver» høst 2021, Martin Wolfs foredrag “The future of globalization” samt Bourguignon’s “The Globalization of inequality”, utdrag fra Collier og Dollar 2002, (kap. 1) og et intervju med Micheal O’ Sullivan “Globalisation is dead and we need to invent a new order” fra The Economist.

Hoveddel økonomisk historie c

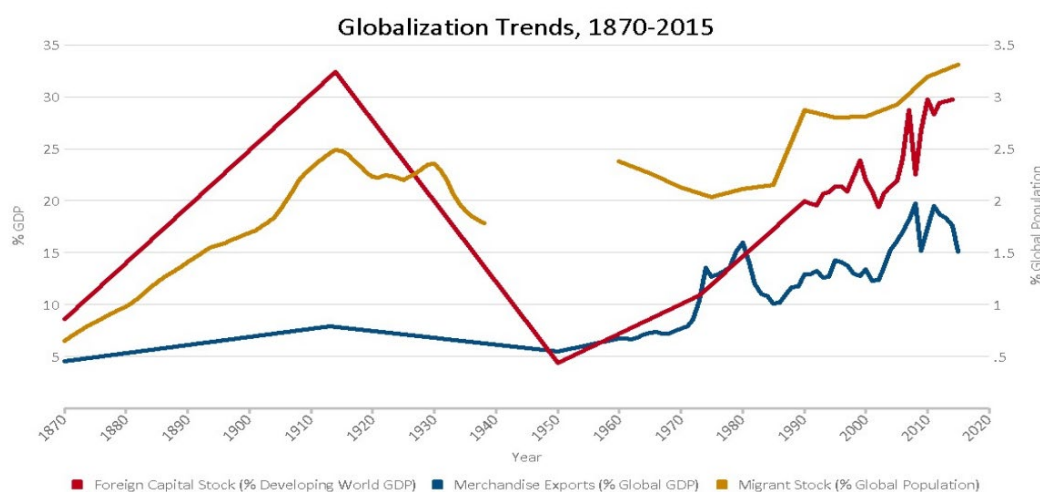
Hovedelementer i globalisering

Globalisering kan defineres som sammenveving av økonomisk virksomhet mellom land (ppt Unit 9, Espen Ekberg). Hovedelementene i globalisering har vært kapital, handel og mennesker. Hvor kapital måles som den totale verdien av

internasjonale investeringer og utenlandsinvesteringer som andel av BNP. (ppt, Espen Ekberg). Handel av varer og tjenester har vært gjenstand for ulike varianter av toll og restriksjoner opp igjennom tidene som har påvirket vareflyten globalt. Til slutt refererer mennesker til flyt av arbeidskraft som reguleres via immigrasjonsregler, men drives av ulike lønnsnivåer mellom landene.

Globaliseringsbølger

For å diskutere fremtidens økonomiske globalisering bør vi se litt på de tidligere bølgene av globalisering i verden, og hva som preget disse.

Figur 10 Tabell hentet fra Espen Ekbergs ppt. om globalisering.

Figur 10 ovenfor viser historiske globaliseringstrender fordelt på de tre hovedelementene. Hvor vi tydelig ser en første bølge fra 1870 til mellomkrigstiden og en andre bølge etter 1950. Første bølge var preget av fri flyt av arbeidskraft, mens andre bølge opplevde strengere immigrasjonsrestriksjoner og økte inntektsforskjeller. (Collier & Dollar, 2002, s. 43). I tillegg defineres en ny bølge av globalisering fra 1980 hvor det ble en kraftig vekst i kapitalbevegelsene mellom de rike landene, samtidig som flere utviklingsland tok steget inn i det globale markedet for varer og tjenester. Globalisering i land med stor tilgang på rimelig arbeidskraft, som Kina, førte til betydelig reallokering i produksjonsaktiviteten i verden, mer enn faktisk synkronisering av lønnsnivåene internasjonalt (Bourguignon, 2015, s. 78).

Drivere for globalisering

Martin Wolf forteller om to drivere for globalisering: Teknologi og Politikk. I tillegg nevner Espen Ekberg institusjoner som påvirker spesielt kapitalflyten (ppt Espen Ekberg). Mens utviklingen i teknologi har vært ensbetydende med kontinuerlig forbedring, spesielt innen transport og informasjon, og har tilrettelagt for økt globalisering, har politikken vært mer varierende. Med politikk menes staters håndtering av politiske virkemidler som toll, kvoter og handelsavtaler, og deres holdninger stil proteksjonisme og tillit til internasjonale handelspartnere. Store endringer gjennom hvilke varer og mellom hvilke land det ble satt restriksjoner på har gitt variasjoner i den internasjonale handelen historisk. Fallet i globaliseringen i ca. 1914-1950 kalles «The retreat into nationalism» (ppt Espen Ekberg) (Collier & Dollar, 2002, s. 26), som hentyder endringer i politikken.

Moderne globalisering

Politikk og motstand mot globalisering

Det mange argumenter for at globaliseringen i fremtiden vil bli mindre omfattende. For det første ser vi en politisk trend etter koronapandemiens herjinger mot en økende proteksjonisme og ønske om økt selvforsyningsgrad. Dette er typiske trekk i krisetider, da man i en periode i større grad må klare seg selv. Spørsmålet er om dette bare er midlertidig gjeldende under krisen? Men det var også signaler i politikken før koronapandemien som gikk mot økt proteksjonisme, eksemplifisert gjennom handelskrigen mellom Kina og USA. Trumps slagord «Make America great again» spilte også på nasjonalisme som heller mot mindre globalisering. Brexit er et annet eksempel på denne trenden, hvor EU synes å få en svakere posisjon enn tidligere. Kapitalforflytninger over landegrenser flyter fortsatt fritt, men kan påvirkes av endret tillit til det internasjonale pengesystemet, og gi økende problemer med flyten av kapital.

Relasjoner og Regionalisering begrenser globaliseringen

En annen trend i globaliseringen er regionalisering, og politikk ser ut til å være noe mer usikker og sterkere preget av forholdene mellom relasjoner internasjonalt. Micheal O'Sullivan hevder vi er på vei mot en multipolar verden og at land med stor økonomiske makt mest sannsynlig vil dele seg i 3-4 avgrensede regioner som Kina-sentrert Asia, EU, US og eventuelt India. Man kan argumentere at dette

setter begrensinger på globaliseringen, men det er også slik at regionene vil samhandle godt seg imellom. Samtidig vil det være spenninger mellom regionene som vanskeligjør fremtidig globalisering i et større perspektiv. Konsekvensen blir tydeligere klynger av hvem som driver handel med hverandre, en mer regionalisert globalisering. (O'Sullivan, 2019).

Flyten av mennesker begrenset av smittevernrestriksjoner

Et tredje argument i redusert globalisering er knyttet til smittevernsperspektiv. Flyt av mennesker fikk brått strenge restriksjoner under pandemien som følge av smittevernstiltak. Dette er en ny faktor som kan være til hinder for flyt av arbeidskraft over landegrenser. Mens en annen konsekvens av smittevernsrestriksjonene kan være en alternativ globalisering av arbeidskraft. Siste års restriksjoner har vist at mennesker har raskt lært å samhandle uten fysisk kontakt.

Teknologiutviklingen baner ikke lenger vei for globalisering

Teknologiutviklingen innen sjøfrakt som var drivende for tidligere globaliseringsbølger, er på den ene siden sannsynligvis fortsatt viktig i fremtiden. Men på den andre siden kan det være strengere klimarestriksjoner som blir drivende for teknologiutviklingen fremover, hvor hovedmålet ikke lenger er billigere frakt. Slike restriksjoner og den eventuelle kostnadsøkning vil kunne redusere vareflyten globalt.

Den nye globaliseringens innhold

På tross av nevnte argumenter for redusert globalisering, er det vanskelig å se for seg en tilbakegang i bevegelsen av ideer og informasjon. Martin Wolfs snakker om at «Movements of ideas and virtual globalization will be almost uncontrollable» og at dette vil være en kilde til globalisering som vanskelig lar seg begrense av restriksjoner og politikk (Wolf, 2020). Det er videre klart at slike informasjonsbaserte aktiviteter er som Collier skriver vektløse og nærmest gratis å frakte (Collier & Dollar, 2002, s. 33). En mulig begrensning kan være om tilgangen til det åpne internettet gis restriksjoner. Kina er et av landene som i dag forsøker å sette restriksjoner på den virtuelle globaliseringen gjennom internett, men det gjenstår å se om det faktisk er mulig å kontrollere.

Tjenestenes inntog i globaliseringen

The Economist beskriver i 2019 et skifte i globaliseringen fra fysiske til immaterielle varer, og argumenterer samtidig at tjenester er den nye store muligheten bedriftene bør gripe (The global list: Globalisation has faltered, 2019). Tjenester har blitt en større andel av BNP enn tidligere, og kan være en ny form for globalisering. Tidligere har tradisjonelle tjenester vært utfordrende å globalisere. For eksempel kan kontortjenester på hjemmekontor leveres hvor som helst, mens barnepass er vanskelig på avstand. På tross av vekst i tjenester, utgjør det foreløpig en svært liten andel av den totale økonomiske globaliseringen (Economist, 2020). Men det kan tenkes at tjenestenes viktigere andel av BNP, fører til at tjenester også blir en viktigere del av den økonomiske sammenvevingen globalt. Det forutsetter nye løsninger vi kanskje ikke har forstått omfanget av ennå.

Informasjonsteknologi som springbrett for ny globalisering

Globaliseringens nye innhold leder oss videre til informasjonsteknologiens tydeligere rolle fremover. Eksempelvis fikk allerede tilgjengelig teknologi innenfor videokonferanser stor økning i omfang under koronapandemien.

Fortsatt behov for samhandling

Et siste argument for at globaliseringen ikke er over er behovet for økonomisk samhandling grunnet avhengigheter globalt, eksemplifisert gjennom det akutte behovet for vaksiner under koronapandemien. Sett i lys av disse elementene kan det konkluderes at globaliseringen på langt nær er over.

Konklusjon økonomisk historie c

I tidligere globaliseringsbølger har vi sett at reduserte transportkostnadene var en viktig faktor for økt handel. Globalisering har i stor grad vært knyttet til fysiske varer som flyttes over landegrensene. Sett i lys av klimautfordringen, er kanskje ikke globalisering knyttet til unødvendig vareflyt kloden rundt fremtiden.

Så relatert til tidligere nevnte drivere for globalisering ser vi at teknologien fortsatt støtter oppunder økt globalisering, spesielt på informasjonsteknologisiden.

Effekten av fremtidig politikk og institusjoner er derimot mer usikker i hvilken vei det bidrar. Men det er argumenter for at stater eller i det minste regioner ser fordeler med økt økonomisk samhandling også i fremtiden.

Men vi ser at økonomisk globalisering kan ta andre former og veier, og vil fortsatt øke sammenvevingen av økonomisk virksomhet mellom land og regioner i verden. Der kanskje kapital, ideer, tjenester, digital teknologi, informasjon og humankapital flyter effektivt over internett og erstatter deler av den klassiske fysiske globaliseringen.

Litteraturliste

- Allen, R. C. (2011). *Global economic history: a very short introduction*. SD Books.
- Bjørnland, H. C. (2019, 01 02). *Pengepolitikk i gode tider*. Hentet fra BI Business Review: <https://www.bi.no/forskning/business-review/articles/2019/01/pengepolitikk-i-gode-tider/>
- Bourguignon, F. (2015). *The GLOBALIZATION of Inequality*.
- Collier, P., & Dollar, D. (2002). *Globalization, Growth and Poverty*. World Bank.
- Economist, T. (2020). Has covid-19 killed globalization? *The Economist*.
- Garelli, S. (2021, 06 01). *Hva blir den nye normalen etter pandemien*. Hentet fra Oslo Business Forum: <https://www.obforum.com/podcast/all-in-med-oslo-business-forum/ep24-st%C3%A9phane-garelli-hva-blir-den-nye-normalen-etter-pandemien>
- Lie, E. (2015, 11 25). *Økonomisk politikk uten politikere*. Hentet fra Norgeshistorie: <https://www.norgeshistorie.no/forste-verdenskrig-og-mellomkrigstiden/1610-okonomisk-politikk-uten-politikere.html>
- Meinich, P. (2021, 06 19). *finanspolitikk*. Hentet fra Store Norske leksikon: <https://snl.no/paripolitikk>
- Norges Bank. (2020, 01 06). *Hva er pengepolitikk*. Hentet fra Norges Bank: <https://www.norges-bank.no/kunnskapsbanken/inflasjon/hva-er-pengepolitikk/>
- Norges Bank. (2020, 05). *Pengepolitisk oppdatering*. Hentet fra Norges Bank: https://www.norges-bank.no/contentassets/33530567f5384a9f8af22effdbfb4fbd/ppr_mai_2020.pdf?v=05/07/2020112401&ft=.pdf
- Norges Bank. (2020, 03). *Pengepolitisk Rapport mars 2020*. Hentet fra Norges Bank: https://www.norges-bank.no/contentassets/27042b00a8894409a325b04261970deb/ppr_1_20.pdf?v=03/13/2020104430&ft=.pdf
- Norges Bank. (2020, 02 13). *Økonomiske perspektiver 2020*. Hentet fra Norges Bank: https://www.norges-bank.no/contentassets/2b11d5d9aede4eb8a3251d87ee77bff7/tale_aarstalen_2020.pdf?v=02/13/2020144534&ft=.pdf

- Norges Bank. (2021, 09). *Pengepolitisk rapport september 2021*. Hentet fra Norges Bank: https://www.norges-bank.no/contentassets/32cac77244f84c9a9d2d3a3cd8a98887/ppr_321.pdf?v=09/23/2021145915&ft=.pdf
- Norges Bank. (2021, 11 03). *Rentebeslutning november 2021*. Hentet fra Norges Bank: <https://www.norges-bank.no/tema/pengepolitikk/Rentemoter/2021/november-2021/>
- Norges Bank. (2021). *Styringsrenten*. Hentet fra Norges Bank: <https://www.norges-bank.no/tema/pengepolitikk/Styringsrenten/>
- Orning, H. (2021, 07 08). *Vekst, verdenskrig og depresjon*. Hentet fra Store Norske leksikon: https://snl.no/Norges_historie#-Vekst,_verdenskrig_og_depresjon
- O'Sullivan, M. (2019, 06 28). Globalisation is dead and we need to invent a new world order. (T. Economist, Intervjuer)
- Regjeringen. (2021, 10 11). *Hvor mye oljepenger bruker vi?* Hentet fra Regjeringen: https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_okonomi/bruk-av-oljepenger-/hvor-mye-oljepenger-bruker-vi/id450461/
- Regjeringen. (2021). *Nasjonalbudsjettet 2022, Meld. St. 1 (2021-2022)*. Hentet fra Regjeringen: Meld. St. 1
- Roser, M. (2020, 11). *Breaking out of the Malthusian trap: How pandemics allow us to understand why our ancestors were stuck in poverty*. Hentet fra Our World in Data: <https://ourworldindata.org/breaking-the-malthusian-trap>
- Schiller, B., & Gebhardt, K. (2022). *The Macroeconomy today, 16th ed.*
- SSB. (1921). *Statistisk Årbok 1921*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/a/histstat/aarbok/1921.pdf>
- SSB. (1953). *Nasjonalregnskap 1900-1929*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: https://www.ssb.no/a/histstat/nos/nos_xi_143.pdf
- SSB. (2021, 04 30). *Fortsatt sterk pengemengdevekst*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/artikler-og-publikasjoner/fortsatt-sterk-pengemengdevekst>
- SSB. (2021, 10). *Konsumprisindeksen*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen>

- SSB. (2021, 10). *Nasjonalregnskap 2019-2021*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå:
<https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/nasjonalregnskap>
- Stoltz, G. (2018, 06 26). *Thomas Malthus*. Hentet fra Store Norske leksikon:
https://snl.no/Thomas_Malthus
- The global list:Globalisation has faltered. (2019). *The Economist*.
- Thomassen, E. (2020, 09 27). *Paripolitikk*. Hentet fra Store Norske leksikon:
<https://snl.no/paripolitikk>
- Wolf, M. (2020, 09 11). *The Future of Globalisation*. Hentet fra Presentation to European Business History Association:
https://www.youtube.com/watch?v=ZUV4HtO_X3U